

Makalös brinner!

Den 24 november 1825 brann forna palatset Makalös med Arsenalsteatern ned till grunden. Axel Fredrik Cederholm avbildade händelsen i en serie om åtta gouacher. Redan i den inledande målningen "Ett månsken" slås tonen an. Den upplysta teatern, badande i månljus, framträder som på en scen. Några rums-skapande kulisser i form av träd skänker skugga i förgrunden – under ett av dem står en ensam man med ryggen vänd mot oss. Med lätt böjd nacke och armarna i vinkel framför bröstet ser han ut att hålla i något, kanske en skissbok.

En klunga av människor har samlats framför teatern som nu står i brand. Herrar i rockar och höga hattar och damer i eleganta klänningar och bahytter betraktar eldens härjningar och räddningsarbetet på avstånd.

Framför dem rider en man på en stegrande häst och tar kommandot. Är det kungen,

Karl XIV Johan? Hans armé, Svea livgarde, har bildat en barriär och håller folkmassan på avstånd. I förgrunden reser sig Erik Gustaf Göthes staty av Karl XIII, belyst av lågornas sken. Slottet framträder i fonden och Johan Tobias Sergels staty av Gustav III kan skönjas på Skeppsbron. Mot himlen avtecknar sig hus och väderkvarnar på Söders höjder.

I de följande sex målningarna skildras, från sex olika vinklar och under olika ljusförhållanden, vad som återstår av den nedbrunna teatern. Det är morgonrodnad och det är solnedgång över den forna gotiska borgen Makalös. Arbetare har klättrat upp på ruinen och balanserar på dess kam. Utrustade med hacka, spade och spett monterar de ned den bit för bit. Mannen som stod i skuggan av trädet i den inledande målningen dyker upp igen, men nu är han inte ensam. Klädd i hög hatt och frack sitter han på en sten med ett ritbräde i knät och dokumenterar ivrigt vad som sker.

Mannen som stod i skuggan av trädet i den inledande målningen dyker upp igen, men nu är han inte ensam. Klädd i hög hatt och frack sitter han på en sten med ett ritbräde i knät och dokumenterar ivrigt vad som sker.

Händelseförloppet

Programmet för kvällen den 24 november var *Redlighetens seger öfver förtälet* av dramatikern Kotzebue, en omtyckt pjäs av publiken och en populär pjäsförfattare. Dramat var i fyra akter med en liten komedi som avslutande efterspel. I fjärde aktens slutscen kände sufflören i sin lucka röklukt, men att det kom rök från lamporna och kakelugnarna under scengolvet var inte ovanligt. Först när ridån hade fallit och rök börjat tränga upp genom kulissrännorna sprang ett par arbetare skyndsamt ned i de undre regionerna för att se vad som stod på. Där brann det redan friskt och elden fick god näring av draget från ett öppet fönster; att försöka kväva den var omöjligt.

Skådespelaren Lars Hjortsberg gjorde ett rådigt ingripande. Ridån gick upp och han trädde ut på scenen. Den främre raden hade redan uppmärksammat att det kom rök framme vid rampen – några av åskådarna skyndade ut. Men Hjortsberg talade lugnande till publiken och bad den makligt röra sig ut ur salongen utan panik. Teaterns sujetter hann inte upp till sina klädloger utan fick rädda sig ut i de kläder de nyss spelat i.

Under dagarna som följde efter olyckan utreddes händelsen. I *Stockholms-Posten* gav teaterdirektionen sin redogörelse för branden på fyra helsidor. I en liten skrift som utkom samma år, *Minne af Kongl. Dramatiska Teatern*, redovisades även de muntliga förhören med vittnen som kallats till borgrätten.³⁴³

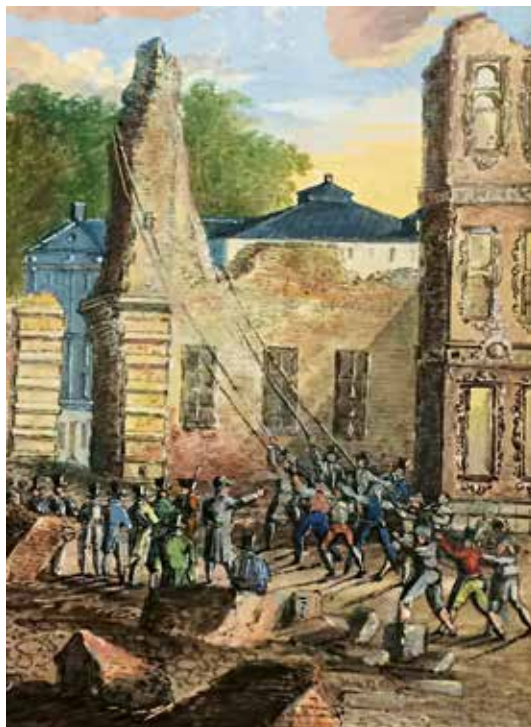
Elden, som startat i ett verkstadsutrymme i källaren, spred sig snabbt upp genom trätrummor till översta våningen och vidare till vinden där läkter och tak antändes. Därifrån tog den sig vidare till den så kallade kronvinden, varigenom hela taket på huset och alla fyra tornen hastigt och nästan samtidigt sattes i brand. Oro fanns för att elden skulle nå materialbodarna och den vägen sprida sig till Operahuset och Jakobs kyrka, men vinden blåste åt östlig riktning.

Mycket av aktörernas egna tillgångar gick upp i rök, bland annat dyrbara kostymer och rekvisita som de enligt anställningskontraktet

bekostade själva. All inredning, kulisser och dekor slukades av lågorna eller vattenskadades i räddningsarbetet. Stora insatser gjordes av teaterns anställda med hjälp från allmänheten för att rädda Operans dyrbara musikbibliotek och den taldramatiska scenens manuskriptbibliotek, utan vilket all repertoar skulle bli inställd för långa tider.

Tre personer omkom vid olyckstillfället, en uppassare och två pigor som inte hade lyckats rädda sig. Hovsekreteraren och skådespelaren Lars Hjortsberg var inkallad som vittne i borgerrättens förhandlingar angående ett av offren, den trettioåttåriga teaterordonnansen Sven Jonsson. Hjortsberg kunde berätta att han såg Sven Jonsson, som denna kväll var i tjänst som uppassare, senast i klädloggen strax efter att elden hade brutit ut. Lars Hjortsberg hade underrättat honom om faran och manat till att hastigt skynda sig ut. Efter det sågs de inte mer.

Aktören Johan Gustaf Lindman hade mellan fjärde och femte akten, då ridån var nedfäld, sett rök stiga upp från scenens vänstra sida. Efter att ha förvärrat sig om att det verkligen var en eldsvåda skyndade han sig mot utgången, men påminde sig om att hans piga Brita Gråsten var kvar i Johan Gustaf Lindmans och aktören Otto Delands gemensamma klädloge, och vände då genast om. I en rök så tjock att lamporna kvävdes tog han sig upp till loggen som låg i en-

tresolen två trappor upp i sydöstra tornet och påträffade där Brita Gråsten och Otto Delands piga Carolina Lundgren. Han uppmanade dem att följa honom ut, men någonstans längs vägen tappade de kontakten. Vid upptäckten att de inte var efter honom ropade han att de skulle ta till höger och fick ett kvävt svar att det inte var möjligt. I samma ögonblick hade en nedifrån häftigt uppstigande kolonn av rök och eld, åt-

följd av ett förskräckligt brakande ljud som nästan kastat honom baklänges, tvingat honom att rätta sig ut.

Johan Gustaf Lindman, som redan var svedd av lågor och sot men inte hade gett upp, försökte än en gång få kontakt med Brita Gråsten, men denna gång utan att få något svar. De båda pigorna hade förmodligen förlorat honom ur sikte i ett vägsål. Medan han tog trapporna som gick från scenen hade de tagit den för dem mer välbekanta, men trängre, trappan nära intill foajén.

Den siste att ge sitt vittnesbörd var aktören Otto Deland om pigan Carolina Lundgren, som under föreställningen befunnit sig i Delands och Lindmans gemensamma klädloge, men efter brandens utbrott ännu saknades. Otto Delands vittnesbörd överensstämde med Lindmans.

Kungliga slottsrettens utslag i målet friade de arbetare som hade befunnit sig på nedre botten strax före eldens upptäckande, varav hantlangare Holmström befunnit sig där med bart brinnande ljus. Bötfälldes gjorde däremot de personer som hade till uppgift att se till att släckningsutrustningen var i ordning och fanns tillgänglig.³⁴⁴ Aktören Johan Gustaf Lindman belönades med livstids pension av kung Karl XIV Johan för sin bragd, och vid hans nästa framträdande på scenen mottogs han av publiken med entusiastiska applåder.³⁴⁵

Brand- och ruinmotivet

Axel Fredrik Cederholms målning av branden beskriver noggrant och i enlighet med vittnesmål och teknisk undersökning hur södra tornet faller ned över det redan antända taket. Vittnen som hörts i förhören kommenterade att släckningsarbetet inte hade fungerat tillfredsställande då utrustningen inte var i laga ordning, vilket kan ses i mitten av målningen: brandmännen drar alldeles för sent fram släckningsutrustningen. Enligt *Dagligt Allehanda* saknades vattenkärlen som skulle stå intill stora brandsprutan, och sprutan var heller inte förberedd och fylld med vatten.³⁴⁶

På Överintendentämbetets auktion den 12 april 1826 auktionerades mursten, fasadskulpturer och järnsmidesbeslag ut efter den nedbrunna teatern. En skräddarmästare Ullström ropade in alltsammans för en summa av 1 780 riksdaler. Han förband sig samtidigt att låta frakta bort murresterna före den 1 oktober nästföljande år.³⁴⁷ De sex ruinmålningarna som skildrar hur arbetare river den nedbrunna byggnaden är således lika mycket som själva brandmotivet en dokumentation av en händelse i närtid: ruinen som hackas ned bit för bit och fraktas bort efter skräddarmästare Ullströms direktiv.

Axel Fredrik Cederholms realism menar jag vara en av de intressantaste sidorna av hans

konstnärskap. Med den verklighetstrogenhet som Cederholm skildrade hur brandförloppet och rivningsprocessen gick till överskred han konstens idealistiska uppgift att ära och hylla kungamakten och skildra nationens historia. Han framstår närmast som en tecknande journalist som gör ett reportage av en dramatisk händelse och dess efterdyningar.

Att gestalta en samtida händelse

Som tidigare framhållits finns en kanon i ruinavbildningar där pekande och gestikulerande män i förgrunden uppmanar till reflektion över storheten i de antika byggnaderna, men också till meditation över tidens gång. Intres-

set för ruiner i västerländsk kultur bottnar, enligt Susan Stewart, i att de är synkretiska fenomen som sammansmälter det förflutna med nuet, de som har försvunnit och de som har överlevt. Staffagefigurerna i och kring ruinerna gjorde dem till bakgrunder inte bara till det förflutna utan även till nuet.

*The encapsulation of various readers within the prints – the many figures pointing, exclaiming, drawing, discussing, and those travelers who are passing by, often on their way to work grounded in agriculture and herding – made the ruins backgrounds not only to the past but also to the present.*³⁴⁸

Denna uppdelning var explicit redan i Leon Battista Albertis traktat *Della pittura* (Om målarkonsten, 1435–1436), påpekar Stewart. Alberti framhävde vikten av en kommentator som förmedlar åskådarens relation till *istoria* – det vill säga scenens berättelse – genom att peka ut vad som bör observeras, en person som uppmanar, gestikulerar och ibland till och med hotar åskådaren. I Axel Fredrik Cederholms ruinmålningar återfinns dessa pekande och gestikulerande män i förgrunden, samt en tecknare, som, enligt den klassiska teorin, fungerar som en förmedlare mellan motivet och berättelsen. Men till skillnad från det klassiska måleriet är figurerna inte

anonyma. Cederholms detaljrikedom och realism gör det möjligt att identifiera åtminstone en av dem: tecknaren Cederholm själv. Han har därmed anammat en tradition som ursprungligen hade en didaktisk funktion inom renässanshumanismens klassiska konstgrafik, men som i hans tid hade vidareutvecklats av engelska *topographers* och spridit sig vidare till kontinenten.

I *Kungl. Dramatiska teaterns brand och dess ruiner* är elden en våldsam kraft som ödelägger och förintar. Trots detta förhåller sig människorna i förgrunden lugna, som om de bevittnar ett slags ljusskådespel. Deras funktion i målningen är att fungera som en förmedlande länk till Axel Fredrik Cederholms forna publik – ”en ädel, upplyst och smakfull Allmenhet”, som han själv uttryckte det – vilket syftade på den bildade borgarklassen.³⁴⁹

Eld och ljusfenomen har liksom ruiner en lång kulturhistoria. Tillfällesarkitektur, illuminationer, fyrverkerier och ljusspel ingick sedan länge i de kungliga fester och ceremonier som hovet lade stora pengar på att gestalta konstnärligt. Med mönster från hoven i Europa smyckades staden till fest vid kröningsintåg, begravningar och dop eller till fredens bevarande i krigstid.³⁵⁰ Ceremonierna överfördes

Pehr Hilleström, *Branden på Högbergsgatan*, omkring 1790. Stadsmuseet i Stockholm.

efter hand till borgerliga förhållanden med betoning på spektakel och underhållning, men traditionen att gestalta minnesvärda händelser och hylla kungamakten genom illuminationer levde kvar.³⁵¹

Förutom ett flertal målningar av bränder i Stockholm framställde Pehr Hilleström ett motiv med inslag av fyrverkerier och ljusskådespel.

Förutom ett flertal målningar av bränder i Stockholm framställde Pehr Hilleström ett motiv med inslag av fyrverkerier och ljusskådespel. I en målning ses nöjeslokalen Vauxhall illuminerad vid borgerskapets fest den 21 augusti 1791 med anledning av Gustav III:s hemkomst från Aachen. Det är maskeradfest i parken och några av festdeltagarna bär mask för ansiktet.

Pehr Hilleström har avbildat en minnesvärd händelse som *Stockholms-Tidningen* rapporterade om den 25 augusti samma år. Tusentals stockholmare hade samlats i och kring Vauxhall, omvandlad till balsal med orkester och fri utskänkning av drycker. I tidningen beskrivs interiören som invändigt dekorerad

med målade arkader och pilastrar. I ljuskronorna brann 700 vaxljus, och fasaden mot trädgården var illuminerad med 5 000 lampor och marschaller.

Vid sidan av ruinmotivet fanns alltså även en etablerad tradition av att skildra bränder och ljusfenomen. Axel Fredrik Cederholm var inte den enda som skildrade Dramatiska Teaterns brand. De två eleverna vid Konstakademien Carl Samuel Graffman och Anders Lundquist blev båda vittnen till händelsen. Lundquist återkallade minnet i sina memoarer, medan Graffman framställde det i två grafiska blad. Präglad av romantikens syn på det sköna – som samtidigt är både ryslig och pittoresk – berättar Lundquist hur han lyckligtvis inte fick tag i en biljett den kvällen, trots sina planer på att se föreställningen.

*Anblicken var rysligt skön: Att se den gamla götiska byggnaden med sina fyra torn kasta massor av lågor och rök genom tak och fönster — — Att se de genomglödgade kopparplåtarna från tornen lossa en efter annan, och i de grannaste färgskiftningar sväva ner över den närmast stående folkmassan. Under tiden snögloppade det alldeles utomordentligt, och de digra snömolnen blodfärgades över hela firmamentet av den starka lågan.*³⁵²

Men lugn kan han knappast ha varit i just detta ögonblick. Hans fosterfamilj, Norberg, hade nämligen en lägenhet i borgen som nu var övertänd, och det var lönlöst att försöka komma dem till undsättning. Om detta berättar Anders Lundquist också i sina memoarer.

Böcker, tidningar och tidskrifter var vid denna tid i stort sett utan bilder; tidningsillustrationen låg minst ett decennium fram i tiden. Fast snart skulle en ny marknad öppna sig för tecknare som sökte sig till den grafiska industrin. Nya metoder som xylografi och litografi revolutionerade branschen och trängde successivt ut kopparsticket som en billigare och mindre arbetskrävande metod. Nya tryck- och reproduktionsmetoder, fototekniken och valsat tryck på papper, i kombination med ett överskott på konstnärer i behov av försörjningsmöjligheter, gynnade industrin och ledde till den mångfaldigade bildens våldsamma expansion under 1800-talet.³⁵³

Anders Lundquist var en av alla de unga konstnärer av enkel börd som skulle lära sig den litografiska tekniken och etablera sig som tecknare och bokillustratör. Carl Samuel Graffman blev landskapsmålare i den romantiska skolan, uppmärksammas av Karl XIV

Johan som köpte hans verk. Efter en resa till Skottland 1830 där han gjorde några uppmärksammade landskapsstudier vann han inträde i Konstakademien som agrée.

Känd för en bredare allmänhet blev han emellertid först efter att ha publicerat planschverket "Skottska Vuer" 1831–32 som litograferades av Carl Johan Billmark.³⁵⁴ Målningarna träffade rätt i tiden och kunde med hjälp av en billigare grafisk metod nå en bredare marknad än sekelskiftets exklusiva planschverk. Hans liv och konstnärskarriär blev dessvärre kort.

Mellan Axel Fredrik Cederholm, Anders Lundquist och Carl Samuel Graffman är en konstnärsgeneration där de båda senare på ett tydligare sätt tillhörde 1800-talet, med förebådande av den bildindustriella revolutionen och det romantiska konstnärsgeniet. Cederholm vilade på tröskeln till en ny tid, men var också kvar i det gamla. Ännu kvardröjande i en äldre tids traditioner av att ära och förgylla makten bevittnade han händelser som ägde rum i Stockholm och dokumenterade dem med synnerligen realistiska stilmedel. Cederholms brand- och ruinmålningar är ett romantiskt crescendo i ett konstnärskap som i huvudsak kännetecknas av förromantikens svärmiska och pittoreska ideal. Inte desto mindre ledde hans sinne för observationer och realistiska studier av naturen till ett föregripande av det tecknade reportaget.

Pehr Hilleström. Vauxhall, illuminerad vid borgerskapets fest den 21 augusti 1791. Stadsmuseet i Stockholm.

Johannis kyrka och kyrkogård.

Ett konstnärsliv avslutas

Axel Fredrik Cederholm dog den 9 december 1828 i sviterna av lungdot, idag känt som tuberkulos – samma farsot som tidigare bragt hans far om livet, liksom många andra stockholmare vid denna tid. Axel Fredrik Cederholm förblev ogift och bodde enligt kyrkoboken på Regeringsgatan i kvarteret Bocken, hus nr 11, bara ett stenkast från huset där han hade vuxit upp. Begravningen skedde i S:t Johannes kyrka.³⁵⁵

Axel Fredrik Cederholm ägde aldrig någon bostad utan bodde i hyrda lägenheter eller rum och flyttade ofta. Det har därför inte varit helt lätt att följa honom i fotspåren, särskilt som Stockholms stads mantalslängder har gallrats sedan dess och han själv bytte bostad flera gånger under de tio år som går mellan längderna. Viss ledning har dock de annonser som han publicerade i dagspressen gett där han erbjöd sina konstverk till försäljning. Presumptiva köpare kunde besöka honom på den angivna adressen, som troligen också var hans hemadress.

I de fall försäljning skedde via boklådor – gallerier fanns ännu inte, och konstnärer sålde konst genom boklådor – skrev han ut adressen

◀ Josabeth Sjöberg. Johannes kyrka och kyrkogård, akvarell. Stadsmuseet i Stockholm.

till försäljningsstället. Han namngavs också vid några tillfällen som förmånstagare för en teaterföreställning, en så kallad recettföreställning, där biljetter såldes antingen i Operans biljettkassa eller direkt i skådespelarens hem på angiven adress.

Den yrkesbana han hade
inträtt var nu avslutad
och det enda som kvarstod
var målarredskapen,
en boksamling och
flera volymer av egna
handteckningar samt
några tavlor.

Bouppteckningen ger en viss inblick i Axel Fredriks livsstil.³⁵⁶ Hemmet på Regeringsgatan där han och systemen Lovisa Albertina bodde sista tiden var enkelt men ombonat. Det fåtal möbler och husgeråd som upptas i bouppteckningen tyder på en mindre lägenhet. I förmaket fanns stoppade möbler med kattunsöverdrag – ett tryckt bomullstyg som

ofta var blommigt – samt ett par länstolar av mahogny med lädersits. Bland de mer påkostade möblerna fanns en tvådelad spegel med förgylld ram och ett förgyllt bord med marmorskiva. Salongen var möblerat med ett vitmålat bord med stolar samt ett vitmålat skåp med glasdörrar. I taket hängde en ljuskrona och på golvet låg en matta. De tre fönstren mot gatan var inramade av broscherade gardiner – ett exklusivt tyg med invävda eller broderade motiv, gärna av dyrbarare trådar som guld- och silvertråd eller silke. Bland prydnadssakerna fanns fyra ljusstakar av vit marmor och en gipsbyst. Man kan lätt föreställa sig att hemmet liknade de borgerliga Stockholmsinteriörer som Carl Stefan Bennet eller Johan Gustaf Köhler skildrade – enkelt men värdigt.

Allt tyder på att Axel Fredrik Cederholms leverne på slutet var enkelt. Han hade förberett sig inför döden, den kom inte plötsligt. Han hade sett över sin ekonomi och pantsatt alla dyrbarare personliga ägodelar på Assiastansen: ett svensktillverkat fickur i guld med nyckel och två berlocker, tre fjäderingar och en kedja, en bröstnål av guld med äkta pärlor, en silversked och -gaffel, diverse silvermedaljer, en blå kappa av kläde med löskrage och en blå syrtut samt en svart frack med tillhörande väst och långbyxor.³⁵⁷ Till vännen och kolle-

gan Lars Hjortsberg hade han testamenterat en större samling handteckningar och till städerskan Ulrica Dahlqvist linne och husgeråd. Den yrkesbana han hade inträtt var nu avslutad och det enda som kvarstod var målarredskapen, en boksamling och flera volymer av egna handteckningar samt några tavlor. Enligt bouppteckningen rörde det sig om 78 böcker efter en fastställd förteckning som dessvärre saknas. Annonsen till Bokauktionskammarens försäljning av lösöret ger dock viss vägledning. I kvarlåtenskapen ingick även serien med målningar av Dramatiska Teaterns brand och dess ruiner.

Strax före sin död hade Axel Fredrik försökt få målningarna sålda tillsammans med några andra landskapsmotiv gjorda samma år. Han satte ut en annons i *Stockholms Dagblad* vid två tillfällen i september 1828. Där beskrivs sviten som en grupp målningar inom glas och mahognyramar, vilket var ett dyrt träslag. Priset för målningarna, 100 riksdaler, motsvarade en årsarbetslön för en arbetare på den tiden.³⁵⁸

*Åtta stycken utsigter af Kongl. Mindre Theaterns Brand och Ruiner 1825. N:o 1: Ett Månsken. N:r 2: Sjelfva Eldsvådan, och så vidare, allt efter rifningen, å differenta sidor och dagrar, 16 tum långa och 13 och en half tum höga; med vackra Ramar (mahogny), Rosetter, Ornamenten och Glas, mot ett bestämdt pris a 100 R:dr B:ko. Vidare 4 större Compositioner uti Sockerkistramar med Rosetter. N:o 1: En större Vattenquarn, 2:o En Storm, 3:o, en Pastorale-utsigt, 4:o Ett Månsken: 26 tum breda och 21 d:o höga. Alla dessa 12 Tableauer äro målade uti Gouache 1828 af undertecknad. Priset å de senare 4 äro äfven 100 R:dr B:ko. Taflorna äro med flere att bese i hörnet af Mäster Samuels- och nedra Bangränderne. Huset N:o 1 & 2, Qu. Adam och Eva, 1 tr. upp ofvanpå Viktualieboden, från kl. 10 till 2 alla förmiddagar. A. F. Cederholm.*³⁵⁹

Han fick inget napp på annonsen; målningarna upptogs i dödsboet och auktionerades ut på stadens bokauktionskammare tillsammans med en samling böcker, kartor, målningar och gravyrer.³⁶⁰ I räkenskaperna för den aktuella auktionen finns en kvittens signerad hovsekreterare Lars Hjortsberg för köp av tavlor och gravyrer till en summa av 175,30 R:dr. Det var alltså vännen och kollegan, skådespelaren Lars Hjortsberg, som ropade in målningarna med brand- och ruinmotiven. Han hade även löst in flera av Cederholms pantsatta tillgångar på Assistansen, bland annat gulduret.

*I morgon Lördag den 2 maj försäljes å Stadens Bok:Auktions:Kammare kl. 11 f. m. och 4 e. m. en wacker och wäl konditionerad samling Böcker, Kartor, Gavurer, Taflor i gouache och aquarelle m.m. som tillhört framl. Prem. Akt. wid Kgl. Spekt. hr A. F. Cederholm, deribland må nämnas: Arbeten af Oxenstjerna, Kellgren, Belckr. v. gross Zartarei med kpsl.; D. verwirte Europa, m. kpsl.; Lehnbergs /---/ Les Femmes p. Segur; Dictionn. Biographique; Faustus /.../ Vignola 1. 5 Ordres d'Architecture; Freund Heins Erscheinungen gottorfische Kunstkammer; Karusellgravyrer; Åtta taflor, pendenter, förställande Dram. Theaterns Brand, Scener ur Theater-Pjeser, Judar, Munkar, /---/ das verrwirte Europa, två märkwärdiga teckningar af Cederholm, Cederholms porträtt, dito af Häffner, /.../*³⁶¹

I samband med en donation av Stockholms stad 1942 förvärvade Stadsmuseet Jean Jahnssons samling av stockholmiana, ursprungligen done-
rad av Axel Wenner-Gren till Stockholms stad.³⁶²
I den donationen fanns Cederholms serie gou-
acher över Kungl. Dramatiska Teaterns brand
och dess ruiner. På så sätt kom den att ingå i en
museisamling och vittnar än idag om en händel-
se som ägde rum för snart 200 år sedan.

Kanske smälte erfarenheten av att stå på
scenen omgiven av en artificiell natur i form
av teaterkulisser samman med intryck från det
romantiska landskapsmåleriet som hade börjat
göra sig gällande? Detta måleri var inte natura-
listiskt och redovisande av detaljer som de to-
pografiska studierna utan betonade istället känslan
och människans litenhet i förhållande till
naturens krafter. Det går att föreställa sig Axel
Fredrik Cederholm, omvittnat butter, retlig och
melankolisk, leva upp på teatern. Skådespeleriet
var inte bara hans levebröd utan även ett kall.

På följande fyra uppslag presenteras
Axel Fredrik Cederholms ”Kongl. Mindre
Theaterns Brand och Ruiner 1825”.
Stadsmuseet i Stockholm.

Axel Fredrik Cederholm, ”Farväl älskade konster”, 1819. Texten på gravstenen: A.F. C. förlorad sedan 1819, syftar på den olyckliga händelse som gjorde att han fick lämna teatern i förtid. Vinjettbild till albumet *Recueil de Vues Champetres, et des Souvenirs agréables, dessinée d'après la Nature par Axel Frédéric Cederholm*. Uppsala universitetsbibliotek.

